

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvæstio XI. De Sigillo Confessionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Q V Æ S T I O X I.

De sigillo Confessionis.

ARTICVLVS I.

Virum in quolibet casu Sacerdos teneatur celare, qua sub sigillo confessionis accepit?

R Espondeo Affirmatiuè. Ita sentiunt omnes Doctores, excepto Gabriele dist. 21. quæst. vnica, qui putat saltem ob periculum mortis posse reuelari: Quia, inquit, neque preceptum positivum secreti, neque naturale secreti obligat cum tanto dispendio. Imò extendit hoc ad periculum fame & fortunarum.

Sed est error. Confirmatur ex Gregorio, Canone Sacerdos, de Pœnitentiâ dist. 6. vbi dicitur, Ob nullum scandalum id licere, id est, ob nullum malum vitandum, quod inde potest sequi. Vide Nauarrum in illum Canonem, nu. 130. & deinceps.

DVBIVM I.

Quo iure teneamur in omni casu hoc secretum seruare?

N Otandum: Vario iure teneri Sacerdotem ad hoc secretum. Primò, iure naturali secreti, quo tenemur secreta nobis commissa celare, propter infamiam, vel alia incommoda, quæ ex reuelatione possunt sequi. Sed hoc ius non obligat, quando reuelatio necessaria est ad aliquod graue malum auerendum: vt, ad impediendum homicidium vel proditorem.

Secundò, Tenetur iure naturali Religionis, quatenus obligatur nihil facere contra reuerentiâ debitam huic Sacramento, cuius dignitas postulat secretum, eò quòd id, quod in eo dicitur, Deo dicitur; & quia aliqui redderetur exolum. Sed hæc obligatio, quatenus est iuris naturæ, non habet vim in omni casu, sicut nec obligatio secreti iuramento consignati; quamuis in hoc etiam sit duplex obligatio, scilicet secreti naturalis & iuramenti. Verùm vt hoc in aliquo casu potest aperriri sine violatione naturalis obligationis iuramenti, quando nimirum esset in perniciem publicam, vel priuatam alicuius; ita etiam poterit istud secretum cõfessionis sine iniuria Sacramenti aperriri, quando similis casus vrget. Nam reuerentia, iure naturæ debita huic Sacramento, non postulat, vt secretum seruetur, quando pœnitens machinatur malum in alterius perniciem: sicut reuerentia naturaliter debita Eucharistiæ non postulat, vt species in omni casu sumantur. Neque inde sequitur propinquum aliquod periculũ contemptus vel odij confessionis, sicut nec iuramenti. Quia rationi consentaneum est, vt non seruetur secretum, quod malignitas committentis intendit in alterius graue incõmodum. Vnde Dominus sine dubio potuisset illud permittere sine vlla huius Sacramenti iniuria.

Tertiò, Tenetur Sacerdos iure Ecclesiastico positiuo. Patet Canone Sacerdos, de Pœnitentiâ

dist. 6. vbi Gregorius id præcipit sub pœnâ depositionis, & perpetuæ peregrinationis. Et Concilium Lateranense idem præcipit sub pœnâ inclusionis in arctum monasterium ad perpetuam pœnitentiam. Sed his locis non conditur nouum ius, quo id præcipiatur, sed explicatur dumtaxat obligatio antiqua, additâ nouâ pœnâ.

Ex his sequitur, Hanc arctissimam obligationem, qua Sacerdos in omni euentu tenetur hoc secretum, confessione Sacramentali veluti quòdam sigillo consignatum, seruare; ortam esse ex iure diuino positiuo, quo Dominus hoc Sacramentum instruens, Apostolisque tradens, sic statuit seruari (in reuerentiam huius iudicij, in quo pœnitens loquitur Sacerdoti tanquam Deo, & Sacerdos tanquam Deus absoluit & iudicat:) idque eò fine vt iugum confessionis fidelibus esset suauius, ipsique liberius & sine vllò metu sese Sacerdoti, tanquam Deo aperirent. Vide Scotum distinct. 21. Nauarrum cap. 8. num. 2. Medinam quæst. 45.

Confirmatur: Quia nisi id ita in omni casu statutum fuisset iure diuino positiuo, sed relictum soli iuri naturali, periculum fuisset; ne confessio sensim redderetur exosa; itaque aditus ad remissionem peccatorum præcluderetur: quod sanè maius malum est, quàm amissio vitæ Sacerdotis, aut Reipublicæ proditio. Quòd autem tale periculum fuisset, ex eo patet, quòd iure naturæ in multis casibus licuisset illa secreta patefacere, sicuti & secreta iuramento confirmata. Vnde ad tanti mali periculum excludendum meritò Dominus in omni casu voluit hoc secretum seruari.

Simile videmus in iure humano: Dux enim potest præscribere militi excubias certo loco, etiamsi periculum mortis ibi imminet, quia maius malum est interitus Reipublicæ, cui imminet aliquod periculum, quàm mors vnus hominis. Pari ratione potuit fieri statutum in Ordine Carthusianorum obligans ad perpetuam carniū abstinentiam, etiamsi mors inde alicui citius esset obventura: nam relaxatio abstinentiæ, cuius erat aliquod periculum, maius malum est, quàm paucorum vitam accidi.

Ex dictis sequitur Primò: Si maritus adulteræ aggrediretur Sacerdotem stricto ense, cui vxor peccatum suum est confessa, volens scire an ipse sciat de adulterio, vel audierit, vel vxor sit ei confessa, non posse illud reuelare, sed potius debere mortem perpeti. Potest autem in tali casu dicere, se nescire quidquam nec quidquam de tali peccato vxoris, audiuisset; idque iuramento confirmare. Ratio est; Quia non nouit, vt homo, seu vt pars Reipublicæ Politicæ, vt possit illud reuelare; sed nouit vt Deus, id est, vt locum Dei tenens: quomodo Christus dicit se non nosse diem Iudicij, Marci 13. Eademque est ratio, si interrogetur à Iudice. Non tamen posset dicere, Se non audiuisset in confessione, vel vxorem hoc non esse confessam: nam hoc simpliciter falsum est; nisi adhibeat restrictionem mente, scilicet, vt possint illud reuelare. Vide Nauarrum num. 19.

Yyy Sequitur

1. Affirmatur contra Gabrielem.

2. Tenetur Sacerdos ad hoc secretum.

3. Iure naturali secreti.

4. Iure naturali Religionis.

5. Iure Ecclesiastico positiuo.

3. 4. & arctissima iure diuino positiuo.

Confirmatur à simili in humanis.

Confessaria.

Confessor potius eligat occidi, quàm reuelare confessionem.

Alterius confessionem in sua aperire non potest.

Sequitur Secundò: Sacerdotem non posse in confessione sua aperire peccati, quod alijs ei confessus est: quod est contra Gabrielem & Dom. Sotum. Sed est certa sententia, & communis. Ratio est, quia integritas confessionis non est servanda tam strictè, quàm hoc secretum: nam multis casibus licet non integrè confiteri, vt supra qu. 9. art. 2. dub. 1. dictum est: non tamen licet secretum confessionis patefacere.

Post absolutionem ne quidem ipsum penitentem moneat.

Sequitur Tertio: Confessarius post absolutionem, non posse amplius de peccatis confessis penitentem, sine eius venia, rogare aut monere: quia iudicium illud iam transactum est. Potest tamen Confessarius in confessione posteriore penitentem interrogare de peccatis confessionis prioris: quia verfat in eodem foro.

DVBIVM II.

Utrum Sacerdos extra confessionem possit interdum vti scientiâ ex confessione parvâ salutem ad gubernationem?

Afirmatiua sententia est fere omnium, & illustratur.

Respondent fere omnes Doctores, posse modo id ita circumspectè fiat, vt nec directè, nec indirectè moueatur alijs suspicio, aliqua peccati penitentis; & alioqui immineret penitenti, vel alteri magnam aliquod periculum.

Explicatur Primò: Si Superior ex confessione cognoscat penitentem esse omnino ineptum ad officium quod gerit, vel etiam perniciosè administrare, potest eum postea officio priuare, si ad nutum auferri potest: secus verò, si officium est perpetuum, vel definiti temporis.

Secundò: Si agatur de electione, possum negare meum suffragium, presertim secretum, ei, quem ex confessione cognoui indignum.

Tertio: Si habeam famulum furem, idque ex confessione cognoui, possum ei non credere pecunias, vel etiam à me dimittere, modo aliam iustam causam possum prætere.

Verum contraria sententia est valde consentanea dignitati huius iudicij: decet enim, vt eâ scientiâ, quâ accepit in illo secretissimo tribunalij, vbi penitens illi tanquam Deo loquitur, nõ vtatur extra illud tribunal ad rerum humanarum directionem. In hanc sententiam inclinat Henricus Quodl. 8. qu. 29. & 31. Et confirmatur: quia vti hâc scientiâ in opere externo, est secretum confessionis per effectum suum patefacere. Neque satis esse videtur, quòd hoc non possit ab alijs animaduerti; quia saltem nõ retinetur in animo occultu. Accedit; quòd sic maior erit libertas penitentibus, qui alioquin sepe non audebunt se aperire, metuentes aliquod incommodu ex vsu eius scientiæ. Vnde patet non deesse rationem, cur id ita à Christo posset præcipi. An autè reipsa præceperit, non satis constat. Certè Clemens VIII. A. 1592. die 26. Maij edidit decretum, quo præcipit Superioribus Regularium, vt diligentissimè caueant, ne eâ notitiâ, quam in confessione de aliorum peccatis habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur.

Aliquando superiores tenentur vti eâ scientiâ.

Posset tamen incidere casus, in quo Superiores eâ scientiâ tenerentur vti: quia contraria sententia est probabilis. Nec Ius humanum potest efficere, vt sententiâ probabilis non possim vti, quando id necessarium est ad ingens malum impediendum. Vide D. Thomam hic ad 1. & 4.

ARTICVLVS II.

Quenam cadant sub sigillum confessionis?

Respondet & Dico Primò: Directè sub hoc sigillum cadunt omnia peccata mortifera in genere, & in specie; & omnia venialia in specie: indirectè verò omnia ea, quæ possunt ducere in notitiam peccati penitentis. Est certa, & communis Doctorum, Ratio est: quia quicquid est materia confessionis, id omne per sanctitatem huius Sacramenti veluti consignatur, ne possit reuelari; & consequenter omne id, vade peccatum penitentis posset coniectari.

Omne peccatum, & omne indicens in eius cognitione cadit sub sigillum.

Hinc colliguntur varij casus, vt videre est apud Nauarrum. Primò: Violari hoc secretum, si quis dicat, *Iste mihi confessus est mendacium in eo sum, vel animi distractionem, &c.* Imò id esset peccatu mortiferum. Neque leuitas materia excusât, vt rectè Nauarrus, Sotus, & alij docent: quia fit horribilis iniuria huic sacro sigillo; sicut in iuramento assertorio leuitas materia non excusât. Nò tamen violat sigillum, qui dicit in genere, *Iste mihi confessus est peccata venialia*, nam per ipsam absolutionem, hoc implicite dicit.

Calus varij, quibus violatur sigillum.

Secundò, Esset contra sigillum, si peccatum tertia personæ, quod penitens confitendo explicuit, aperiret. Ratio est: quia hoc etiam sub sigillum cadit, quando à penitente tanquam circumstantia sui peccati refertur: secus verò, si omnino impertinens sit ad peccatum penitentis, & non dicatur vt circumstantia.

Tertio, Violari sigillum, si quis dicat, *In tali monasterio, vbi confessiones audiui, sunt multa peccata*: nam est persona non exprimat in particulari, tamen exprimit communitatem, quæ non ita magna est, quin de multis possit haberi suspicio in particulari. Secus, si quis dicat, *In tali ciuitate aut regno*: quamuis & hoc malè dicatur, presertim de ciuitate.

Quartò, Est Ioannes Medina q. 47. & Adrianus qu. vlt. de Confessione, putent licitum dicere de peccatore publico, *Hic mihi confessus est sua publica peccata*, verius tamen videtur, non licere; vt docet Nauarrus in Capit. Sacerdos, num. 62. Quia est non reuelat peccata absolute, reuelat tamen secretum confessionis, seu peccata, quatenus in confessione sunt detecta. Videtur tamen non esse mortiferum: nam hoc ipso, quo illum absoluit, implicite testari videtur, illu sua publica peccata confessum, quamuis non necessariò hoc indicet.

Quintò, Violat sigillum, qui dicit, *Iste mihi est confessus, sed eum non absolui*, quidquid dicat Caietanus: quia vix vnquam absolutio negatur, nisi ob impenitentiam, vel casum referuatum.

Dico Secundò: Defectus naturales, & aliæ imperfectiones, quæ neque sunt peccata penitentis, neque peccatoru circumstantia, non cadunt proprie sub obligatione huius secreti. Ratio est: quia horum narratio facta à penitente in confessione, nullo modo pertinet ad confessionem, seu ad iudicium huius tribunalis; sed est illi merè extrinseca: ergo confessionis secretum nõ consignat ea. Tenetur tamen Sacerdos iure naturali secreti, & ad vitandum scandalum, hæc tacita tenere.

Defectus naturales & similia non cadunt sub sigillo.

DVBIVM.

DVBIVM.

An ea peccata, quae quis confitetur sine proposito emendationis, cadant sub sigillum confessionis?

10
Si penitens nolit absolui.

Si velit ab solui, sed non abstinere.

Respondeo & Dico Primò: Si ille non accedat animo consequendi absolutionem virtute Clauium, sed solum animo decipiendi Confessarium, vel pertrahendi in suam sententiam, vel petendi consilij, non cadunt eius peccata sub obligationem huius secreti. Est communis DD.

Dico Secundò: Si bono animo accedat ut se Clauibus subijciat, & absolutionem consequatur, etiamsi nolit abstinere, cadunt tamen eius peccata sub sigillum confessionis. Est communior sententia Doctorum. vide Nauarrum Capitulo, *Sacerdos*, num. 120. & sequentibus, ubi plurimos pro hac sententia citat contra Panormitanum, Ancharanum, & quosdam alios Canonistas: & contra Alexandrum Halensem, Angelum, & Siluestrum, qui tenent peccatum quod committendum est, posse reuelari; id est, quando Penitens habet firmum propositum committendi peccatum, quod confitetur.

Probatur nostra sententia: Quia, ut confessionis secretum obliget, non requiritur, ut confessio sit valida: sic enim latissima ianua pateret Sacerdotibus reuelandae confessionis; sed sufficit, ut penitens bona fide confiteatur, seque subijciat Clauibus Ecclesiae, ut ab illo absoluaatur, quamuis fateatur se ita ad illud impelli, ut non possit abstinere. Sic enim interdum faciunt peccatores, qui necessitate quadam sibi videntur ad peccatum impelli, & dolent, rogantque Deum, ut ignoscat. Vide plura apud Nauarrum.

ARTICVLVS III.

Vtrum solus sacerdos obligetur sigillo Confessionis?

11
Praeter confessorem varij obligantur sigillo.

1. Malignè auscultantes.

2. Fornicatio audientes.

3. Interpretes

12
4. Is cui confessio nefarie aperuit.

Respondeo: Non solus Sacerdos, sed etiam omnes alij, qui norunt peccata confessa ex ipsa confessione, obligantur sigillo confessionis. Ratio est: quia quatenus solum ex confessione innotescunt, eatenus sunt sacro illo sigillo obfignata, ita ut sine sacrilegio non possint aperiri. Confirmatur: quia res ad quemcumque transit, cum suo onere transit. patet in hypotheca: sed peccata cognita in confessione habent illud onus: ergo.

Vnde sequitur Primò: Teneri eum, qui malignè auscultauit confidentem.

Sequitur Secundò, Etiam eum, qui casu & sine culpa audiuit: ut recitè Nauar. cap. 8. Enchiridij: quod est contra Dom. Soto. Ratio est: quia iste non nouit nisi ex confessione, & res cum suo onere transit.

Sequitur Tertio, Etiam interpretem, quo penitens utitur in confitendo; ut omnes docent praeter Sotum: sed est eadem ratio.

Sequitur Quarto: Etiam eum, cui confessio à Sacerdote nefarie fuit patefacta; ut communiter docent Doctores: quod est contra Medinam qu. 46. Ratio est: quia hic non nouit, nisi ex confessione. Cum enim Sacerdos reuelans non sciat, nisi ex confessione, censetur etiam is, cui inique reue-

latur contra penitentis voluntatem, tantummodo ex confessione scire. Hinc si iudex à Sacerdote sigilli violatore audiisset hunc commississe homicidium, non posset villo modo ex hac cognitione contra reum procedere. Imò si aliquem condemnasset ad mortem contra iuramentum testibus, deberet illud absolueri, ubi intelligeret totam accusationem vel delationem ex confessione reuelata ortam esse. Quae est communis sententia Doctorum. Vide Sotum dist. 18. q. 4. a. 5. sub finem.

Secus verò est, si concessu penitentis Sacerdos illi dixisset: tunc enim ille non teneretur sigillo confessionis: & in hoc casu sententia Medinae vera est. Ratio est: quia hoc perinde est, ac si ipse penitens dixisset illi tertio extra confessionem. Nec obstat quòd penitens concesserit solum hac conditione reuelari peccatum illi tertio, ut ille eodem iure teneretur peccatum sic reuelatum silentio comprimere: quia non potest penitens imponere obligationem sigilli confessionis, ubi ex natura rei non est. Non enim ex conuentione aut voluntate partium pendet hæc obligatio, sed ex natura rei. Vnde etiam Doctor, quem penitens consulit vel permissu penitentis Confessarius, non teneretur sigillo confessionis, etsi Nauarrus & quidam alij contrarium sentiant. Neque valet hic ratio Nauarri, *Res transit cum suo onere*: quia ille Doctor non accipit cognitionem peccati, ut confessione signatur, sed ut per penitentem extra confessionem patefacti. Nam cum Sacerdos refert illud ex consensu penitentis, perinde censetur, ac si ipse penitens extra confessionem referret.

Non tamen confitarius vel doctor.

Sequitur Quintò: Teneri hoc sigillo eum, qui se gerit tanquam Sacerdotem, cum non sit, & sic audit confessiones. Ita Paludanus, Sotus, Gabriel dist. 21. & Adrianus qu. vltimà de Confessione. Ratio est: quia peccatum illi innotescit ex confessione, quae ex vera & prudenti intentione penitentis est sacramentalis, & ordinatur ad absolutionem potestate Clauium impetrandam. Nec refert, quòd decipiatur circa personam, cui confitetur: nam est solum deceptio facti, quae facile in prudentissimum cadere potest, nec impedit quòd minus sit vera & prudens intentio Sacramenti; quare confessio illa debet censi sacramentalis.

Suppositiuius confessor.

Sequitur Sextò: Non teneri hoc sigillo Laicum, cui aliquis in extrema necessitate confitetur, quidquid dicat Nauarrus cap. 8. num. 7. & quidam alij. Ita sentit Sotus, dist. 18. q. 3. art. 5. & insinuat D. Thomas hic in Corpore. Ratio est: quia confessio, quae illi fit, non est sacramentalis; non enim ordinatur ad sacramentalem absolutionem. Quòd si penitens adeo sit rudis, ut putet eam esse verè sacramentalem, fallitur aperte in iure diuino; & perinde est ac si putaret etiam esse Sacramentum, dum se aperit Doctori ad habendum consilium.

13
Non tenetur laicus cui ut laico confiteris.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ex consensu penitentis possit Sacerdos aperire, quae audiuit in Confessione?

Quidam putant non posse, nisi penitens extra confessionem rursus narret peccatum. Ita Scotus, Durandus, Gabriel, & Maior dist. 21.

14
Quidam negant.

Yyy ij

Scd

Affirma-
tur.

Sed verius est, absolute posse. Ita ceteri Doctores. Probatur Primò: Ex Capitulo *Significasti, de Adulterijs*, vbi habetur quomodo Sacerdos detexerit adulterium cuiusdam mulieris cum alio Sacerdote ipsa volente. Probatur Secundò: Ratione. Nam dum pœnitens concedit hanc facultatē Sacerdoti, perinde facit secundū æstimationem morālē, ac si ipsemet alteri diceret: perinde enim est siue per te dicas tertio, siue facias potestātē Sacerdoti vt illi dicat. Confirmatur: Quia ille tertius non censetur scire ex confessione, sed extra confessionem.

Permittens
peccatum
suum reue-
lari, non
dispensat
in iure
diuino.

Dices Primò: Sacerdos iure Diuino tenetur celare: atqui pœnitens non potest dispensare in iure diuino: ergo &c.

Respondeo: Pœnitentē non dispensare in iure diuino, sed per suum cōsensum apponere circumstantiam, quā positā, definit Ius diuinū obligare. Sicut si condones mihi quod tibi iuramento promissi, non dispensas in iuramento, sed apponis circumstantiā, quā positā, definit iuramentū obligare: nam solū in tui fauorē obligabar, ac proinde sub tacitā quādam conditione, nempe si velles.

Sigillum
principaliter
est in-
stitutum in
fauorem
pœnitentis,
non Sa-
cramenti.

Dices Secundò: Sigillum introductū est in fauorem publicum; sicut priuilegium illud quod Clericus non possit trahi ad tribunal seculare: ergo sicut Clericus non potest huic fauori renuntiare, ita nec pœnitens illi.

Respondeo: Præceptū Sigilli confessionis primario introductū est in fauorem pœnitentis. Primarius enim finis est, vt confessio non esset suspecta & metuenda pœnitenti; non autem, vt honor haberetur Sacramento: quamquam hinc pendeat ratio obligandi: sicut obligatio iuramenti promissorij tota est in fauorem eius, cui fit promissio; ratio tamen obligans est reuerentia Religionis. Secus est de priuilegio Clericorum: hoc enim datū

est principaliter in honorem Ordinis Clericalis, qui censetur contemni, & iniuriā affici in omnibus Clericis, dum aliquis Clericus ad tribunal seculare pertrahitur.

Obseruandum tamen Primò: Hanc licentiam debere cōcedi expressē, vt omnes fatentur. Neque sufficit implicita seu interpretatiua licentia; multoque minus sufficit rati habitio. Secundò: Debere esse omnino liberam, nulloque modo coactam. Vnde si vxor coacta à marito, daret hanc potestatem Confessario, esset sacrilegium reuelare. Tertio: Debere subesse iustam causam: alioquin si leui de causa fiat hæc concessio, nihilominus erit aliquod peccatum sacrilegij reuelare: per se tamen non esset mortale: posset tamen esse mortale ratione scandalii.

ARTICVLVS V.

Vtrum, quando Confessarius aliā viā nouit peccatum siue ante siue post confessionem, possit illud reuelare?

Respondeo: Certum est, posse: vt communiter docent DD. Vide Nauarrū Capit. *Sacerdos*, num. 161. Probatur: Quia per confessionem non amittit ius illud, quod antea habebat, vel post aliā viā acquisiuit: alioqui confessio euerteret iudicia, & fraudibus patrocinaretur: vt, si aliquis coram duobus Sacerdotibus crimen homicidij commisisset, illis confiteretur, ne posset accusari vel deferri.

Cauendū tamen, vt nihil amplius dicat, quam extra confessionem nouit: neque magis affirmet, quam ratio per quam nouit, patiat. Cauendum quoque omne scandalum.

Q V Æ S T I O XII.

De Satisfactione, quæ est tertia pars Sacramenti Pœnitentiæ. Et primò, de eius essentia.

Satisfac-
tionis du-
plex Acce-
ptio.

Circa hanc quæstionem: Notandū Primò: Nomen *Satisfactionis* esse commune ad cōpensationem, quæ fit in rebus ex cōtractu, vel damno illato, quæ cōpensatio proprie dicitur *Restitutio*: & ad eam, quæ fit in commutatione actionum, præsertim ex illata iniuria; quæ, quia proprio nomine caret, retinet nomen genericum *Satisfactionis*.

Debetur
Deo, pro
illata ei
iniuria.

Satisfac-
tio, alia
pro culpa.

Notandum Secundò: Per peccatum fieri iniuriam Deo, dum Deus per illud quodamodò contemnitur, eiusq; honor læditur. Vnde pro eo, iure naturæ debetur Deo satisfactio. Si enim homini debita est satisfactio ob iniuriam ei irrogatam, multò magis Deo. Hæc autem Satisfactio est duplex: scilicet pro culpa peccati, & pro pœna. Pro culpa quidē: Quia enim peccator voluntariè Deo fecit iniuriam lædens eius honorem, obligatur ad hanc voluntatem retractandam, & contrario affectu diuinum honorem faciendum: quod fit actu cōtritionis, quo dolemus de iniuria Deo illata, & contrario affectu honorem diuinum restituimus, (non quidem efficaciter, sed quo ad affectum:) proponentes Deo obedire. Et hæc dicitur satisfac-

ctio pro culpā, id est, pro voluntariā in Deum iniuriā, quatenus hæc iniuria constituit hominē formaliter peccatorem, & iniurium in Deū: oriturq; obligatio huius satisfactionis in peccatore immediate ex ipsa culpa. Altera satisfactio est pro pœna debita: nam ex iniuria oritur in eo, cui iniuria inferitur, ius puniendi siue per se, siue per iudicem: & in peccatore oritur reatus pœnæ, id est, obligatio sustinendi pœnam. Et quamuis non sit necesse ad æqualitatem iustitiæ, vt peccator sibi pœnam inferat (satis enim est, vt alter, qui offensus est, eam infligat): tunc tamen non erit verè *Satisfactio*, sed *Satisfactio*. Vnde vt proprie dicatur *satisfacere* peccator, necesse est vt iniuriam in se vindicet, sibi-que pœnam infligat; præsertim cum hæc satisfactio tendat ad reconciliationem.

Notandum Tertio: Remissā culpā mortiferā, id est, condonatā iniuriā, seu læsionem honoris diuini (quatenus constituebat hominē formaliter peccatorem) & consequenter remissā pœnā æternā, que & pœnā æternā, iustificato, non potest debitū pœnæ æternæ quod remanet ante erat, permanere: sed necesse est vel torū tolli, vel commutari in debitum pœnæ temporalis, vt

Doctores